

Утвърдил:

Декан

Дата

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ “СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”

Факултет: **Философски**

Специалност: (код и наименование)

Ф	Ф	С	0	4	0	1	1	2

Социология

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

И	3	4	5

ИЗСЛЕДВАНЕ НА ОЦЕНЯВАНЕТО ВЪВ ВИСШЕТО И СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Преподаватели: Доц. К. Харалампиев, Ас. Д. Благоев

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	0
	Семинарни упражнения	60
Обща аудиторна заетост		60
Извънаудиторна заетост	Курсов учебен проект	30
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	30
	Събиране и обработка на емпирична информация	30
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		150
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		5

№	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
1.	Участие в тематични дискусии в часовете	40%
2.	Събиране и обработка на емпирична информация	30%
3.	Изпит – публична защита на разработена курсова работа	30%

Критерии за оценяване:

Крайната оценка по дисциплината се формира от три компонента:

1. Участие в тематични дискусии в часовете (ТД);
2. Емпирична работа – събиране и обработка на емпирична информация (ЕР);
3. Изпит – публична защита на разработена курсова работа (КР).

NB: Конкретните критерии за оценяването по всеки отделен компонент са приложени след анотацията и учебното съдържание.

Анотация на учебната дисциплина:

Изследователската практика “Изследвания на оценяването в средното и висшето образование” е предназначена за студенти по социология от четвърти курс, интересувани се от проблемите, свързани с качеството на висшето и средното образование у нас, и възможността за тяхното социологическо изследване и разбиране.

Фокусът на изследователския интерес е върху идентифицирането на протичащите специфични процеси в академичната/ училищната практика на конкретни образователни институции (конкретни

Анотация на учебната дисциплина:

специалности във висшите училища, конкретни средни училища), чрез изследване¹ на процесите на оценяване на образователните резултати в тях в рамките на дълъг времеви период. Формирането на база данни от оценките по учебните предмети, тяхната обработка с помощта на специализиран статистически софтуер, създаден за работа с този тип данни, както и социологическият анализ на получените резултати представляват основните стъпки в практическата работа в рамките на курса. Тяхната основна цел е да се идентифицират присъщата за съответната образователна институция образователна “норма” и отклоненията спрямо нея на конкретни “моделни” на оценяване, както и да се анализират основните фактори от образователно и извън-образователно естество, стоящи в основата на разкритите структурни специфики на оценяването.

Осъществено социологическо разбиране, изработването на неговите теоретико-методологически и реализацията на практическите му предпоставки ще бъдат резултат на съвместната екипна работа на всички участници в студентската изследователска практика. Акцент в индивидуалната работа на студентите ще бъде поставен върху разработването на курсова работа, която ще представлява конкретна интерпретация на данни и зависимости между тях. Индивидуалните проекти за курсови работи, както и техните завършени варианти ще бъдат обсъждани в рамките на екипа.

Процесуалното естество на образованието и произтичащият от него динамичен характер на практиките на оценяване са предпоставки за една неизбежна и необходима “отвореност” на тяхното изследване. Това означава, първо, постоянна актуализация на базата от данни с оценки за всеки следващ випуск или набор от учебни предмети, което постоянно поражда промяна на т.нар. “темпорални статистически редове”; второ, вследствие на това, на променящи се с времето статистически зависимости между основните елементи на оценяващите практики и на техните фактори; и като резултат – трето, на аналитичните изводи, правени дори в рамките на един и същ тип анализ.

Следователно, изследователската работа в рамките на тази учебна практика е възможна даже върху един (непрекъснато актуализиращ се) масив от данни от оценяването в отделна образователна институция. Целта обаче е да се разширява спектъра от образователни институции, оценяването в които да бъде предмет на изследователския интерес: специалности от хуманитарните/ социалните и природните науки в СУ и други висши училища в София, както и средни училища в София. Това, освен осигуряващо прилагането на изследователската перспектива към многообразие от различаващи се проявления на предметната реалност, дава и все по-разширяващи се възможности за сравнителни социологически анализи.

Предварителни изисквания:

Успешно преминали курсове по „Статистически методи в социологията” – първа и втора част и „Основи на SPSS”. В изследователската практика могат да участват до 15 студента, които се избират на базата на мотивационно писмо.

Очаквани резултати:

Успешно и ефективно участвалите в практиката студенти ще могат да работят с вторични бази данни (да ги обработват със специфични софтуери и да ги анализират) в областта на оценяването на дейността в публични образователни институции (училища, университети) или други публични институции (общински администрации).

В резултат на активната работа в изследователската практика, след нейното приключване студентите ще могат:

- да работят с архиви на образователни институции;

¹ Изследванията ще се осъществяват с помощта на оригинална (допълнително прецизирана и усъвършенствана) методика, резултат на проведено през 2004 г. изследване на оценяването в специалност “Социология” в периода 1994 г. - 2004 г.

- да работят със специализиран софтуер за обработка на данни от оценяването в сферата на образованието;
- да анализират данни, получени с помощта на количествени методи;
- да осъществяват анализи на конкретни модели на оценяване във висшите и средните училища;
- да анализират факторите, стоящи в основата на структурните специфики на оценяването;
- да конструират специфицирани изследователски инструменти за изследване на оценяването и в сфери (извън образователната), които предполагат оценка на дейността (включително и като част от системи за качество).

Учебно съдържание

№	Тема:	Хора риум
1.	През първия етап ще работата на екипа ще се концентрира върху: - социологическа рефлексия на условията за възможност на осъществяване на изследвания на образователен процес днес у нас (напр. как е възможно да възникне проблема за качеството на образованието (висше/ средно); - теоретико-методологическа дискусия на основните проблемни полета, свързани с изследователския предмет (напр. начина на обвързване на институционалните предпоставки на образователния процес, структурата и съдържанието на учебния процес и практиките на оценяване на образователните резултати); - теоретико-методологическа дискусия върху основните статистически методи за обработка и анализ на статични и темпорални статистически редове; - дискусия върху специфичните параметри на образователния процес според вида и типа образователна институция, и свързаната с тях специфика на практиките на оценяване в нея; - анализ на специфичните параметри на образователния процес в изследваната образователна институция; - практическа конкретизация на анализирания специфични параметри на образователния процес, като характеристики на един конкретен изследователски инструмент и изработване на версия на дизайн на такъв инструмент; - сравнение на изработения макет на изследователски инструмент с дизайна на изследователската методика, създадена за нуждите на изследването на оценяването в специалност “Социология” на СУ и дискусия върху дефицитите на двата сравнявани инструмента с оглед на спецификата на конкретния предмет на изследване; - изработване на макет, съдържащ необходими модификации или съдържателни промени с оглед на ефективното функциониране на работещия софтуер; - изработване на специфицирана спрямо изследователските задачи карта за набиране на емпирична информация.	16
2.	През втория етап ще работата на екипа ще се концентрира върху: - теренна работа в архивите на изследваната образователна институция, съдържащи необходимата (според изработения изследователски инструмент) емпирична информация и нейното набиране с изработената за целта карта; - логически оглед и шифриране на попълнените карти с данни от индивидуалните оценки на студентите/ учениците; - въвеждане на набраната емпирична информация с цел създаване и актуализация на бази от данни с оценките по учебните предмети в съответната образователна институция; - предварителни тестове на работата на специфицирания софтуер с получената емпирична информация.	20

3.	През третия етап ще работата на екипа ще се концентрира върху обработки на данните и техните анализи въз основа на формулиране на конкретни изследователски хипотези като основа на индивидуалните проекти за курсове работи. Изследователските търсения и аналитичната работа могат да се разгръщат най-малко в следните примерни посоки: - изследване и анализ на влиянието на външни за учебния процес социални фактори, определящи личността на студента/ ученика (социално-демографски характеристики) върху резултатите от оценяването му; - изследване и анализ на влиянието на академичната мобилност на студентите върху техните образователни резултати, обективирани чрез оценяването (в случая с висшето образование); - изследване и анализ на различията между отделните учебни предмети според тяхната способност да идентифицират диференциацията в студентските/ ученическите образователните постижения; - изследване и анализ на динамиката в средния успех от семестриалните изпити и в средния успех от дипломирането (в случая с висшето образование); - изследване и анализ на динамиката в средния успех от учебните предмети и в средния успех от матурите (в случая със средното образование); - изследване и анализ на динамиката във времето на моделите на оценяване по различните учебни предмети; - изследване и анализ на различията в скалите за оценяване в зависимост от академичния/ учебния статут на дисциплините/ учебните предмети; - типологизиране на многообразието от оценяващи практики; - изследване и анализ на типологическите различия на оценяващите практики със съдържателните и статусните параметри на образователния процес; - изследване и анализ на структурните характеристики на специфичните модели на оценяване.	16
4.	Четвъртият етап на изследователската практика ще представлява съдържателно обсъждане с участието на всички участници, на конкретните анализи и аналитични резултати в разработените курсови работи.	8

Конспект за изпит – няма

Изпитът представлява публична защита на предварително разработени от студентите курсови работи. Курсовата работа трябва да представлява анализ на оценяващи практики в конкретни образователни институции, осъществяван чрез анализ на данни за оценяването в тях, получени в резултат на проведената теренна работа.

Крайната оценка (КО) се получава по следната формула:

$$КО = 0,4 \cdot ТД + 0,3 \cdot ЕР + 0,3 \cdot КР$$

където:

1. ТД – Участие в тематични дискусии в часовете (40% от оценката);
2. ЕР – Емпирична работа – събиране и обработка на емпирична информация (30% от оценката);
3. КР – Изпит – публична защита на разработена курсова работа (30% от оценката).

За оценка „Отличен“	$5,50 \leq КО \leq 6,00$
За оценка „Много добър“	$4,50 \leq КО < 5,49$
За оценка „Добър“	$3,50 \leq КО < 4,49$
За оценка „Среден“	$2,50 \leq КО < 3,49$
За оценка „Слаб“	$2,00 \leq КО < 2,49$

Конкретните критерии за оценяването по всеки отделен компонент са както следва:

<i>1. Участие в тематични дискусии в часовете (ТД)</i>	
За оценка „Отличен“	Студентът участва редовно в тематичните дискусии по предварително прочетените текстове и допринася съществено за тяхната продуктивност и полезност; демонстрира рефлексия и разбиране по мнозинството от дискутираните основни въпроси.
За оценка „Много добър“	Студентът участва редовно в тематичните дискусии по предварително прочетените текстове и отчасти допринася за тяхната продуктивност и полезност; демонстрира рефлексия и разбиране по голяма част от дискутираните основни въпроси.
За оценка „Добър“	Студентът участва в част от тематичните дискусии по предварително прочетените текстове и понякога допринася за тяхната продуктивност и полезност; демонстрира рефлексия и разбиране по малка част от дискутираните основни въпроси.
За оценка „Среден“	Студентът не участва редовно в тематичните дискусии по предварително прочетените текстове и много рядко допринася за тяхната продуктивност и полезност; не демонстрира рефлексия и разбиране по голяма част от дискутираните основни въпроси.
За оценка „Слаб“	Студентът не участва редовно в тематичните дискусии по предварително прочетените текстове и не допринася за тяхната продуктивност и полезност; не демонстрира рефлексия и разбиране по мнозинството от дискутираните основни въпроси.

<i>2. Емпирична работа – събиране и обработка на емпирична информация (ЕР)</i>	
За оценка „Отличен“	Студентът участва в целия набор от дейности по събиране и обработка на емпирична информация; демонстрира умения за работа с емпирични данни и допринася за ефективното и навременно оформяне на общия масив от данни.
За оценка „Много добър“	Студентът участва в целия набор от дейности по събиране и обработка на емпирична информация; демонстрира повечето нужни умения за работа с емпирични данни и допринася в голяма степен за ефективното и навременно оформяне на общия масив от данни.
За оценка „Добър“	Студентът участва в част от дейностите по събиране и обработка на емпирична информация; демонстрира част от нужните умения за работа с емпирични данни и допринася отчасти за ефективното и навременно оформяне на общия масив от данни.
За оценка „Среден“	Студентът участва в част от дейностите по събиране и обработка на емпирична информация; демонстрира само малка част от нужните умения за работа с емпирични данни и не допринася достатъчно за ефективното и навременно оформяне на общия масив от данни.
За оценка „Слаб“	Студентът не участва в дейностите по събиране и обработка на емпирична информация.

<i>3. Изпит – публична защита на разработена курсова работа (КР)</i>	
За оценка „Отличен“	Студентът е разработил курсова работа, адекватна спрямо предметното поле на курса и с аналитичен фокус върху емпиричните данни; формулираните изследователски въпроси и хипотези са аргументирани; анализът на емпиричните данни съдържа аргументация и завършва с проверими изводи – резултат от самия анализ, които подкрепят основната теза на КР.
За оценка „Много добър“	Студентът е разработил курсова работа, адекватна спрямо предметното поле на курса и с аналитичен фокус върху емпиричните данни; голяма част от формулираните изследователски въпроси и хипотези са аргументирани; по-голямата част от анализа на емпиричните данни съдържа аргументация; повечето от аналитичните изводи са в резултат на самия анализ и в мнозинството си подкрепят основната теза на КР.
За оценка „Добър“	Студентът е разработил курсова работа, която не е достатъчно адекватна спрямо предметното поле на курса или не е достатъчно аналитично

	фокусирана върху емпиричните данни; само част от формулираните изследователски въпроси и хипотези са аргументирани; само част от анализа на емпирични данни съдържа аргументация; повечето от аналитичните изводи не са в резултат на самия анализ или връзката им с основната теза на КР е проблематична.
За оценка „Среден“	Студентът е разработил курсова работа, която не е достатъчно адекватна спрямо предметното поле на курса или не е с аналитичен фокус върху емпиричните данни; мнозинството или всички формулирани изследователски въпроси и хипотези не са аргументирани; аргументацията в анализа на емпирични данни не е адекватна спрямо тях и/или спрямо темата; повечето от аналитичните изводи не са в резултат на самия анализ или връзката им с основната теза на КР е проблематична.
За оценка „Слаб“	Студентът не е разработил курсова работа или е разработил такава, която не е адекватна спрямо предметното поле на курса или не е с аналитичен фокус върху емпиричните данни; не са формулирани изследователски въпроси и хипотези; няма аргументация при анализа на емпирични данни; аналитичните изводи не са в резултат на самия анализ или липсват; или липсва връзка между тях и основната теза на КР.

Библиография

Основна литература:

Благоев, Д., И. Войнов, Св. Георгиева, Г. Димитров, В. Стаевска, Е. Доганова, К. Харалампиев, 2004. *Проблеми на оценяването на студентите в специалност “Социология” на Софийския университет*. Годишник на Софийския университет “Св.Климент Охридски”, Философски факултет, книга Социология.

Георгиева, П. 2001. *Висшето образование в процеса на обществена промяна в България*. Национален институт по образование.

Димитров Г., П. Кабакчиева. 2003. *Една неосъществена реформа*. В: Стратегии на образователната и научната политика, бр.3.

Николова, Г. 2011. *Анализ на образователния процес чрез изследване на оценяването (през примера на едно столично училище)*. Сп. „Стратегии на образователната и научната политика”, брой 4

„Средно образование - модели, съдържание, методи на обучение и квалификация”. В: Сборник с доклади от юбилейна научна сесия “Общество на знанието и образование за всички”. 2003. Издание на Стратегии на образователната и научната политика.

Янева, Н. 1993. *Приложение на сплайн-функциите за изследване на периодичността в динамиката на икономическите променливи*, В: Статистика, кн.6

Blagoev, D. and K. Haralampiev, 2012. *Educational Management by Evaluation Measurement*. Доклад на Интердисциплинарна научна конференция с международно участие на тема „Авангардни научни инструменти в управлението 2012”, Равда

Blagoev, D. and K. Haralampiev, 2013. *Study of Evaluation as Educational Management Tool* (in print).

Допълнителна литература:

Ангелова, Р. 2004. Очаквания и нагласи към промяна на висшето образование по социология, дипломна работа, непубликувано

Томова, А. 2002. Студентите по социология между очакванията и реалностите. дипломна работа, непубликувано

Харалампиев, К. 2003. *Кандидат-студентска кампания 2002 - различия в намеренията на жените и мъжете*. В: Стратегии на образователната и научната политика, бр.1.

Харизанова, М. и колектив, 1999. Специфики на образованието по социология във висшите училища в България, проект за ЕСИ, непубликувано

Дата: 15.02.2016

Съставили: доц. К. Харалампиев; ас. Д. Благоев